

Pārresoru koordinācijas centrs

SADARBĪBAS PLATFORMAS “DEMOGRĀFISKO LIETU CENTRS” 31. SĒDE

2020. gada 23. janvārī, plkst. 15.00 – 17.00

Brīvības bulvārī 36, Bibliotēkā

PROTOKOLS

Sēdes dienas kārtība

1. DLC darba ieceres 2020. gadā
2. Vardarbība un tās mazināšanas pasākumi ģimeņu stiprināšanas kontekstā
3. Latvijas valsts piederīgo tiesību aizsardzība: vecāku tiesības, pienākumi un valsts atbalsts

Sēdi vada:

Imants Parādnieks, sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” (DLC) vadītājs

Piedalās:

Ekspertu sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” dalībnieki un to pilnvarotie pārstāvji:

N. Jirgensone – Pārresoru koordinācijas centra (PKC) Attīstības plānošanas nodaļas konsultante

K. Ploka – finanšu ministra padomniece

P. Leiškalns – Sociālo lietu eksperts

I. Mežs – LU EVF Ekonomikas un vadības zinātniskā institūta pētnieks, demogrāfijas jomas eksperts

Nepiedalās:

K. Lipšāns – LM parlamentārais sekretārs

J. Muižniece – LM valsts sekretāra vietniece

R. Bremšmits - VARAM Reģionālās politikas departamenta direktors

Citi sēdes dalībnieki:

Viktorija Boļšakova – LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākā eksperte

Dace Daugule - Civiltiesību departamenta Starptautisko un procesuālo tiesību nodaļas juriste

Evita Drobiševska – Civiltiesību departamenta Starptautisko un procesuālo tiesību nodaļas vadītāja

Baiba Jugane-Lintere – TM Starptautiskās sadarbības departamenta direktore

Laila Medina – TM valsts sekretāra vietniece

Rudīte Osvalde – PKC vadītāja vietniece, Attīstības plānošanas nodaļas vadītāja

Līva Upena – TM Starptautiskās sadarbības departamenta juriste

Protokolē:

Dace Valte-Rancāne (PKC)

Sēdi sāk plkst. 15.05

1. DEMOGRĀFISKO LIETU CENTRA IECERES 2020. GADĀ

(Imants Parādnieks)

Šobrīd zināmās aktivitātes:

- 1) 13.02.2020. plānota nākamā sanāksme, kurā LM lūgts:
 - a. Informēt par savu nostāju saistībā ar iespēju attiecināt uz vecāku pabalstu koeficientu (vairāku bērnu dzimšanas gadījumā, kā arī pabalstu pārklāšanās gadījumā), kā arī par iespējamo fiskālo ietilpību;
 - b. Informēt par VP strādājošajiem vecākiem dokumentācijas virzību;
 - c. Informēt par progresu saistībā ar sociālajām iemaksām pensiju kapitālā;
 - d. Salīdzināt atbalstu ģimenei Baltijas valstīs;
 - e. Informēt par ĢVP pārskatīšanas rezultātiem un pieņemtajiem lēmumiem (virzību);
 - f. Sniegt aprēķinus par daudz bērnu ģimeņu bērnu izglītības izmaksām augstskolās.
- 2) 06.02.2020. plkst. 15.00 Prezidenta Pilī plānota tikšanās ar padomniekiem (J. Klotiņu, E. Pinto, E. Siliņu un I. Kucinu) par iespēju organizēt Prezidenta iniciatīvas sanāksmi par demogrāfijas jautājumiem: DLC jāpārdomā un jāpiedāvā tvērums, tēmas, aicināmo personu saraksts.
- 3) 27. februārī organizējama sanāksme ar EM par mājokļu subsīdiju programmu indikatīvi "Balsts" 3,6 miljonu eiro apmērā, par ko I. Parādnieks nosūtīs DLC informatīvos materiālus, kad tie būs pieejami;
- 4) Attiecībā uz pirmsskolas pieejamību, indikatīvi programmas nosaukums "Mans bērns – mana izvēle": nepieciešamas reģionālas diskusijas Pierīgas reģionos par pieskatīšanas problēmjasautājumiem ar pašvaldībām, aktīviem NVO, māmiņām, paralēli attīstot DLC piedāvāto bērnu pieskates risinājumu. Pēcāk jautājums izskatāms Sadarbības padomē, lai rastu risinājumu nekavējoties, jo nevar ignorēt realitāti, ka trūkst bērnodārzu, ka mājdarziņu un auklīšu darbība ir vāji regulēta.
- 5) K. Ploka norāda, ka tagad administratīvi teritoriālās reformas kontekstā ir labs brīdis, lai pašvaldībās nodrošinātu prioritārās lietas, piemēram, dienas aprūpes centrus, aprūpes namus, arī bērnodārzus, kas ir pašvaldību primārā funkcija, nobīdot otrajā plānā luksusa projektus.
- 6) Organizēt sēdi ar VM,
 - a. atkārtoti aktualizējot diskusija par neauglības ārstēšanas kritēriju maiņu, nepieciešamo papildu finansējumu;
 - b. speciālistu diskusija par pirmsdzemdību atvaļinājuma garumu saistībā ar tēvu kvotu ieviešanu;
 - c. jautājums par dzimumšūnu banku – šie jautājumi izskatāmi līdz gadskārtējā budžeta veidošanas procesa sākumam
- 7) nepieciešama jauna pieeja, lai līdzsvarotu ģimeņu atbalstu dažādās pašvaldībās, lai nodrošinātu minimālo "džentlmeņa" komplektu citiem;
- 8) saistībā ar tikšanos š.g. 17. janvārī ar EK komisāri demokrātijas un demogrāfijas lietās D.Šuicu – sagatavot apsveikuma vēstuli par gatavību veikt Eiropas demogrāfijas politikas kartēšanu, pievēršot uzmanību EUROSTAT nabadzības līmeņa mērīšanas metodikai jaunajās ES valstīs, t.i., Latvijā, kur šāda ekvivalences skala nabadzību slēpj; Tāpat jāierosina apkopot labo praksi ģimeņu politikas jomā; ņemot vērā, ka 17. februārī būs konference par *Child Guarantee*, pēc tās būs pieejama vispusīgāka informācija;

- 9) sadarbībā ar LDDK iecere organizēt forumu par ekonomiskajiem apsvērumiem saistībā ar dzimstību, rosinot dzimstību skatīt ekonomiskās kategorijās, t.i., bērns nes 1 miliona pienesumu ekonomikā dzīves laikā. Apsverama Latvijas Bankas kā makroekonomikas speciālistu piesaiste.

DLC nolemj:

- 1.1. Sekretariātam sagatavot tematisko darba plānu 2020.gadam un pēc iespējas iesniegt to nākamajā sēdē apstiprināšanai;

2. VARDARBĪBA UN TĀS MAZINĀŠANAS PASĀKUMI ĢIMEŅU STIPRINĀŠANAS KONTEKSTĀ

(Laila Medina)

L. Medina: prezentācija “**Pienākums iziet sociālās rehabilitācijas kursu vardarbīgas uzvedības mazināšanai**”.

Galvenās tēzes:

- 1) Konstatēts, ka civiltiesiskā kārtība varmāku izglītošanas gadījumos darbojas labāk nekā krimināltiesiskā prakse, kas jau risina sekas;
- 2) Saskaņā ar Civilprocesa likuma grozījumiem, pēc tiesas sprieduma varmācības veicējam ir pienākums apgūt attiecīgas apmācības;
- 3) Pēc TM rīcībā esošas metodikas aplēsts, ka vardarbība gadā nodara 442 miljonus eiro lielus zaudējumus, savukārt ja vardarbī iespējams savlaicīgi izglīt un novērst nekonstruktīvo uzvedību, tad rodas pat iespēja saglabāt ģimeniskās saites, mazināt psiholoģiskās traumas bērniem u.c. izdevumus;
- 4) Aprēķināts, ka vardarbju izglītošanai nepieciešams 385'504 EUR pirmajā gadā, un katrā nākamajā – 398'390 otrajā gadā, tomēr jautājums nekad nav ticis prioritizēts, attiecīgi finansējums nav bijis piešķirts;
- 5) I. Parādnieks norāda, ka no 2020. gadam aplēstajiem 1,58 miljoniem EUR Vecāku pabalstu sistēmas pilnveide pēc precizētajiem aprēķiniem tiks izlietoti 1,44 miljoni EUR, radot ekonomiju 140'000 EUR apmērā. Ja FM neiebilst, šo naudu būtu iespējams novirzīt šim mērķim.
- 6) Šobrīd vieglākos gadījumos pieejama brīvprātīga programma uzvedības korekcijai ar Sociālo dienestu nosūtījumu. Programma darbojas no 2015. gada, tāpēc aptvere ir 600 personu gadā, bet faktiskais izlietojums – 94%. Tomēr programma neaizsniedz personas, kas izdara smagākus vardarbīgus nodarījumus un stājas tiesas priekšā par to veikšanu. TM lēš, ka uzvedības korekcijas apmācības būtu nepieciešamas 85% gadījumu, kad lieta iztiesāta tiesā, t.i. 960 gadījumos.

3. LATVIJAS VALSTS PIEDERĪGO TIESĪBU AIZSARDZĪBA: VECĀKU TIESĪBAS, PIENĀKUMI UN VALSTS ATBALSTS

(Baiba Jugane–Lintere)

I.Parādnieks informē, ka *Norden* projekta ietvaros vizītes laikā Norvēģijā Latvijas vēstniece vērsa uzmanību uz situācijām, kad dažādu pārkāpumu dēļ bērni no latviešu ģimenēm tiek izņemti un ievietoti norvēģu audžuģimenēs. Vēstniece un iesaistītie speciālisti norādīja uz savu subjektīvo konstatējumu, ka dažkārt Norvēģijas Bērnu tiesību aizsardzības institūcijām, kas ir municipālas organizācijas, nav korektas

izpratnes par Latviju, par latviešiem, attieksmē mēdz vadīt stereotipi, kas pēc personiskākas saskarsmes zūd, un attieksme būtiski mainās.

B.Jugane-Lintnere norāda, ka bērnu izņemšanas problemātikai ir divas puses: vispirms jāstrādā ar cilvēkiem, lai tie nepieļautu ārvalstīs nepieņemamu uzvedību, kā rezultātā rodas pamats šķirt bērnu no ģimenes, un papildus jāstrādā ar otru valsti, veidojot izpratni. Konstatēts, ka visbiežāk problēmas rodas Dānijā, Norvēģijā, Anglijā un Vācijā, un uz tām dosies Tieslietu ministrijas delegācija ministra vadībā, lai iepazīstinātu ar Latvijas tiesību sistēmu un veicinātu atpazīstamību. Delegācijā plānots iekļaut arī sociālās sfēras speciālistus.

Papildus noteikti jāstrādā pie Bērnu tiesību aizsardzības darbinieku autoritātes, jo ārvalstīs, kur ģimenes strīdus skata specializēta ģimenes tiesa, nav saprotams Bāriņtiesas juridiskais statuss, pilnvaras utt., ko papildus apgrūtina lingvistiskās nianse, jo ārvalstīs nav saprotams jēdziens “*Orphan’s Court*” (Bāriņtiesa), iepretim “*Child Welfare Services*”.

Šajā ziņā nepieciešama fundamentāla Bērnu tiesību sistēmas un Bāriņtiesu reforma, papildus nepieciešama komunikācija ar cilvēkiem.

Papildus Tieslietu ministrija ir izstrādājusi infografikas par ieteicamo uzvedību, dodoties uz ārvalstīm, lai nenokļūtu tiesībsargājošo un bērnu tiesību aizsardzības institūciju redzeslokā.

I.Parādnieks lūdz atsūtīt plānoto vizīšu grafiku Norvēģijas vēstnieces informēšanai.

Vienlaikus B. Jugane-Lintnere vērš uzmanību, ka Latvijā nav pieejams atbalsta instruments mātei, ja ārkārtas situācijas dēļ tai jāatstāj bērni uz prognozējamu, īsu laiku, piemēram, lai sakārtotu dokumentus ārvalstīs, apmeklētu bēres un tml. Šobrīd vienīgais atbalsts tādā situācijā ir ģimenes un draugu loks, lai gan ļoti noderētu kopienā balstīts pakalpojums “brīvdiena vecākiem”, kas būtu līdzīgs atelpas brīža pakalpojumam.

DLC nolemj:

- 3.1. Tieslietu ministrijai nosūtīt plānoto vizīšu grafiku Sekretariātam uz dlc@pkc.mk.gov.lv un sagatavot priekšlikumus Latvijas un Norvēģijas Bērnu tiesību aizsardzības speciālistu pieredzes apmaiņas vizītēm;
- 3.2. Atbalstīt priekšlikumu pārdalīt vardarbju apmācībai 140 000 euro apmērā, un TM gatavot nepieciešamo dokumentu paketi, precizēt anotāciju, prognozes, LM precizēt izmaksu aprēķinu un anotāciju;
- 3.3. K. Plokai un FM iegūt informāciju, vai būtu iespējama šāda apropiācijas pārdale.

Sēdi slēdz plkst. 17.00

Pielikumā: prezentācija “Pienākums iziet sociālās rehabilitācijas kursu vardarbīgas uzvedības mazināšanai”.

Sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” vadītājs

I. Parādnieks

Sagatavoja:

D. Valte-Rancāne, 67082975

PKC Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas konsultante

dace.valte@pkc.mk.gov.lv